СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 164. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 18-го липня 1938. No. 164. Jersey City, N. J., Monday, July 18, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЕЛИКА ПАРАДА ГЮЗОВІ І ТОВАРИШАМ

НЮ ЙОРК. — Вулицями Ню Йорку відбулася парада в честь Гюза і його товаришів, які недавно довершили історичного лету довкола світу. Біля пів міліона людей взяло безпосередню участь у тій параді, а який міліон осіб придивлялися з вікон, обсипуючи летунів пошматованими паперцями та викрикуючи на їх честь ріжні оклики. Всі люди шукали очима самого Гюза й хотіли, щоб його виріжнити зпоміж решти летунів. Та Гюз не лише не погодився на це, щоб їхати окремо від решти, але добився того, щоб в парадній валці разом з ним їхали два тузини ріжних техніків і радіо-операторів, які цілком не брали участи в леті лише враз з Гюзом обчислювали всі можливости цього лету, а потім із землі пильно стежили за розвоєм лету й давали радіом йому ріжні інформації. Тим Гюз хотів підкреслити, що цей лет це не лише його заслуга, але вислід солідної праці багатьох осіб. Він також заявив, що фактично в тім леті нема нічого надзвичайного і кожний летун, який хотів би собі завдати труду добре підготовитись, міг би цього довершити.

НАЗНАЧУЮТЬ ПЛОЩУ ПІД ПОСІВ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний хліборобський департамент, „Агріколчурел Едджостмент Адміністрейшен", оголосив, що загальна площа під посів пшениці на черговий рік буде виносити щонайменше 55 міліонів акрів. Можливо, що пізніше уряд це число трохи піднесе. Минулого року загальна площа посіву пшениці виносила 62½ міліона акрів. Та тому, що минулого року уряд не обмежував посівів і не давав нагород за непосівну площу, американські фармери посіяли 80 міліонів акрів, з яких прийшло коло біліона бушлів пшениці. Цього року уряд правдоподібно наложить обмеження, получені з нагородами за непосівну площу.

ПРИЗНАЧУЮТЬ ГРОШІ НА БУДОВУ ДОМІВ.

ВАШИНҐТОН.—Департамент мешкань призначив для міста Ню Йорку 23 міліони долярів на будову ріжних мешкальних домів. Сім міліонів дістануть інші міста нюйорського стейту.

ПРОВІРЮЮТЬ ВИБОРЧІ ФОНДИ.

ВАШИНҐТОН.— Сенатський комітет порішив перевести досліди в трьох стейтах, Кентокі, Меріленді і Норт Дакоті, в справі виборчих фондів. Бо з тих стейтів надійшли зажалення, що деякі кандидати, котрі нині займають якісь уряди і розпоряджують державними грішми, обертають ті гроші на те, щоб зискати собі виборців.

ДАЛЬША ЧИСТКА В ЮНІЯХ.

НОРТ ТАРІТАВН (Ню Йорк). — На зібранні 600 юнійних робітників, членів місцевого відділу автомобільної юнії, переведено заходами предсідника, Гомера Мартина, „чистку" з комуністичних елементів. Викинено десять урядників відділу, а три самі уступили. Мартин розпочав широку чистку з комуністів півтора місяця тому і тоді він заповів, що всі відділи автомобільних робітників вичистить з большевиків, які підкопують робітничий рух.

НАЗНАЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО КОМІСАРА.

ЙОСЕМІТІ (Каліфорнія). — Президент Рузвелт назначив Елмера Ендруса з Ню Йорку „промисловим комісарем". Завданням його буде наглядати над платою і годинами праці згідно з духом недавно ухваленого закону про найнижчі плати і найвищі години праці.

ПЕРЕНЕСУТЬ ОЛІМПІЙСЬКІ ГРИЩА ДО ФІНЛЯНДІЇ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок того, що Японія відмовилася, щоб на 1940 рік Олімпійські грища відбувалися в Токіо, американські спортові круги склоняються до того, щоб ті грища відбулись у Фінляндії, на що фінляндський уряд вже розіслав запрошення. Та заразом фінляндський уряд повідомив, що грища в Фінляндії не матимуть такого блеску, який вони мали в 1936 р. в Берліні, або у 1932 р. в Лос Енджелесі. Американські спортові круги погоджуються з тим і заразом зазначують, що це добре буде, коли ті грища стратять трохи на блеску, бо вони були занадто роздуті.

ВЧАТЬ ТУПИХ УЧНІВ.

НЮ ЙОРК. — Суперінтендент нюйорських шкіл заявив, що в нюйорських вселюдних школах створено окремі відділи для 600 учнів, які не проявляли в науці ніякого зацікавлення. В клясах для тих учнів заведено ріжні варстати, замісць шкільних лавок. Також тих учнів учителі виводять часто надвір і стараються їм представити звязок науки з практичним, щоденним життям. Вислідн цього роду науки є дуже добрі.

РОБІТНИКИ СТАЛІВНІ ДІСТАЮТЬ ОБОРОНУ.

Комітет Взаємин Праці згодився вислухати Клайда А. Армстронга, головного адвоката Сталевої Компанії Віртона, після того, як робітники цієї компанії демонстрували в Стюбенвілі, Огайо (ця демонстрація представлена на образку). Член згаданого Комітету, що розсліджує скарги робітників уже 11 місяців, заявив, що Армстронг поводиться при переслухуванні „визиваючо, зневажливо і вперто".

АРЕШТУВАЛИ ВЕЛИКОГО КОНТРАКТОРА.

На приказ прокуратора Дюія в Ню Йорку арештовано найбільшого нюйорського електричного контрактора, Лівінґстона, за те, що він у своїм промислі творив рекетирські шайки під формою ріжних „робітничих юній", а також змовлявся з іншими контракторами, коли йшло про якісь міські роботи з ділянки електротехніки.

ГРІМ УБИВ ПАСТУХА.

Над Білками (Закарпаття) пронеслась велика буря, яка наробила багато шкоди в окличних селах. В час бурі Василь Фанта, старий пастух, гнав худобу з поля до дому. Грім ударив у Фанту, і пастух зараз же на місці помер.

ФАЛЬШУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧИХ БІЛЕТІВ.

Велику аферу з фальшуванням залізничих білетів викрили в Букарешті. Слідство виявило, що на чолі ватаги фальшівників стояв залізничий урядовець. Ватага вела свою діяльність від кількох років і в тому часі продала кілька міліонів залізничих білетів.

ПРИСВОЮЮТЬ СОБІ НАШІ ПІСНІ.

Майже на кожному кроці чуємо, як наші „приятелі" співають арії наших пісень. Співають не тільки наші пречудові любовні пісні, але співають і маршові та всякі інші. Притім більшість співаючих переконана, що це „рдзенне польске песні"! Діють таке наші сусіди не на що інше, а на те, щоб одної днини заявити нам, що в нас нема взагалі ніяких оригінальних пісень. Алеж ґеній українського народу живий! Він не захитається культурно й під цим новим, небезпечним ударом, а буде держатися свого дотеперішнього змісту й буде творити новий, таксамо чудовий, як і дотеперішній, яким знову буде манити чужинців.—(„Новий Час").

СУХОТИ И АЛЬКОГОЛІЗМ ВИНИЩУЮТЬ НАСЕЛЕННЯ ПОЛЬЩІ.

У Варшаві закінчила на днях свої наради державна начальна рада здоровля, яка ствердила, що сухоти й алькоголізм винищують населення Польщі. Тому начальна рада здоровля одноголосно приняла внесок з покликом до міністра суспільної опіки, щоб у найкоротшому часі видано закон про поборювання сухіт. Далі рада приняла два вниски у справі боротьби з алькоголізмом, домагаючись привернення протиалькогольного закону з 23. квітня 1920 р. і заборони продажу алькогольних напитків у т. зв. „сотках".

КРИВАВА БІЙКА В РИМІ.

На площі Есєдра в Римі, де стоїть бронзовий памятник Льва Юди, що його привезли з Адіс Абеби до Риму, дійшло до кривавої події, що закінчилася зраненням кількох італійців. Їх зранив один етіопець, який приїхав з почотом етіопських достойників до Риму. Опинившись біля памятника, етіопець почав проявляти ознаки божевілля. Коли італійський старшина почав його втихомирювати, етіопець вихопив умить шаблю зпід маринарки і зранив у голову старшину. Опісля кинувся на прохожих і зранив кількох. Щойно міліціянтам удалося роззброїти етіопця, якого ранише зранили, бо не могли відібрати від нього зброї. Раненого етіопця та кількох італійців відвезли до шпиталю.

ПІВ МІЛІОНА ТУРКІВ ПОКИНЕ БАЛКАН.

У Стамбулі радять делегати Туреччини, Югославії, Греції і Румунії у справі переселення до Туреччини турків з балканських держав. З Румунії та Югославії виїде коло пів міліона турків. Наради делегатів торкаються головно умовин корисного продажу майна переселенців. Здогадуються, що уряди держав, з яких виємігрують турки, закуплять майно цих переселенців.

НАМАГАНЕ ВБИВСТВО ЗА МАЄТОК.

На полях села Цецелін, равсько-мазовецького повіту, знайшли на днях важко раненого 25-літнього Станислава Каспшака, якого відвезли негайно до шпиталю в Раві. Слідство виявило, що Каспшак вийшов з братом своєї нареченої, Владиславом Ґондзіном, на полювання. Підчас ревізії в Ґондзіна поліція знайшла під підлогою фльоберт, з якого він намагався застрілити Каспшака, щоб заволодіти половиною майна своєї сестри, яке вживав. На вістку про вбивство Каспшака Ґондзінівна намагалася скінчити самогубством.

ЖІНКИ СВЯЩЕНИКАМИ.

Норвезький парлямент приняв закон у справі рівноправности жінок і чоловіків при обсаді становищ в урядах. Одночасно цей закон розтягається на обсаду всіх становищ у евангелицькій церкві в Норвеґії. На основі цього закону уряд зможе призначувати жінок на становища парохів і сотрудників у парохіях.

ОПИР НАПАДАЄ НА МОЛОДІ ЖІНКИ.

На вулицях Старого Міста у Варшаві невідомий бандит уладжує від якогось часу лови на молоді жінки. Бандит підступає до гарно одітих жінок і намагається навязати балачку. Опісля несподівано затикає своїй жертві уста хустинкою, втягає до брами, де знущається у страшний спосіб над безборонною жінкою. Вкінці забирає своїй жертві торбинку і верхній одяг та втікає. Перестрашені мешканці Старого Міста називають невловного бадита „опирем". З оповідання нападених жінок виходить, що опир має жахливе обличчя, покрите болячками. Поліція перевела низку ревізій у пасерів і припадково знайшла в одного з них плащ доньки лікаря, Галини К., на яку м. ін. напав опир. Пасер Ґрінцвайґ заявив, що не знає, як називається опир.

ЗАБОЛІЛА ЇХ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МАНІФЕСТАЦІЯ

ЛЬВІВ. — Польська преса помістила широкі згадки про похорон ґен. Мирона Тарнавського. Згідно пише в такий спосіб, що це не був похорон, а українська національна манифестація. Вшехпольське „Слово Народове" підкреслює, що замісць Всенародного Здвиґу, який мав відбутись у Львові у Свято „Просвіти", а який польська влада заборонила, українці влаштували собі тепер „маніфестаційний похорон генерала". Далі пише між іншим таке: „З усіх сторін східньої Галичини зїхалися делеґації будьто з урнами з землею, будьто теж з вінцями. Похорон цей послужив за притоку до змобілізування українських комбатантів, котрі, угруповані формаціями, в яких служили за часів України, передефілювали востаннє перед трумною померлого генерала".

ЖИДИ ПРО ПОХОРОН ҐЕН. ТАРНАВСЬКОГО.

ЛЬВІВ. — Жидівська сіоністична „Хвіля", передавши опис похорону ґен. М. Тарнавського, пише таке: „Похорон ґен. Тарнавського перемінився в могутню жалібну маніфестацію українського громадянства, в якій узяли участь у зорганізованих формаціях тисячні маси зо Львова і з найдальшої провінції під проводом окремих делеґацій".

ВІД АМЕРИКАНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ.

ЛЬВІВ. — На похороні ґен. Тарнавського несли делеґації 161 вінків. Зачали їх нести в такім порядку: від головного отамана УНР Андрія Лівицького, від міністра війни уряду УНР генерала В. Сальського, від братів знад Дніпра, від Американської Еміґрації й т. д.

ДЕЖ ДІЛАСЬ АВТОНОМІЯ ДЛЯ ЗАКАРПАТТЯ?

ПРАГА. — Американський кореспондент доносить, що чехословацький уряд уже виробив плян перетворення Чехословаччини в такий спосіб, що німці й мадяри дістануть спеціяльні автономії й привілеї. Права їх мови будуть цілковито забезпечені, а в урядах дістануть ті народи таке заступництво, яке відповідає їх чисельності. Будуть установлені спеціяльні національні сойми як для німців так і мадярів, на яких вони вирішуватимуть свої справи. Будуть іще окремі провінціяльні сойми. Поляки таких прав не дістануть, бо їх замало. Так сказано в Празі американському кореспондентові. Як також зазначено, що не буде ніяких змін на Закарпатті.

АГІТАЦІЯ ПРОТИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Ніхто не знає, що означає дуже гострий тон, у якому тепер пишуть німецькі газети про Чехословаччину. Кажуть, що це тому, щоб таким чином допомогти судетським німцям якнайбільше „виторгувати" від чехословацького уряду при теперішніх переговорах. Та дехто побоюється, що Німеччина таки працює над тим, щоб довести до розпаду Чехословаччини і прилучити судетських німців до Німеччини.

ГОВОРЯТЬ ПРО „УСТУПКУ".

ЛОНДОН. — У Лондоні відбув наради з ріжними політичними діячами Альберт Ферстер з Данціґу, якого називають „малим Гітлером". Кажуть, що він наклонює британський уряд до того, щоб не перешкодив Данціґові злучитися з Німеччиною. За ту „уступку" Німеччина відступить від наступу на Чехословаччину. В Данціґу мав би відбутися в осени плебісцит, у якім населення заявиться за прилученя до Німеччини.

ХОЧЕ ВИВОЗИТИ З ГОЛОДНОЇ КРАЇНИ.

ВАРШАВА. — Польща хоче збільшити свій експорт і не допустити, як заявляє, до знижки цін на збіжжя, і тому даватиме премії на вивіз збіжжя з Польщі до чужих країв. Каже, що цьогорічні жнива заповідаються дуже добре.

БЕЗ ЧУБАРЯ І КОСЬОРА.

МОСКВА. — Американський кореспондент, подаючи вістку про відкриття конґресу Російської Соціялістичної Совєтської Республики, стверджує, що зявився на нім Сталін з членами Політбюра, але не було вже між тими членами Чубаря і Косьора, що значить, що вони вже опинилися між „ворогами народу".

ВСЕ НА ПРИКАЗ!

МОСКВА. — Совєтські летуни мусять побити всіх летунів світу. Так заявив Сталін. І приказав їм летіти та квисоко, так скоро і так довго, як літають летуни ворожих Совєтам країв.

ЖИДІВСЬКІ ДІВЧАТА — ТЕРОРИСТКИ.

ЄРУСАЛИМ. — Арештовано два дівчата-жидівки під замітом кинення бомби на торговиці між арабських купців, причому згинули 10 арабів. Це вже не перший раз арештують жінок, а навіть жидівських дітей, як вмішаних у терористичну жидівську акцію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОВКОЛА СВІТУ

Широкий світ стає щораз вужчий. Безмежні, непрохідні простори зачинають залишатися хіба в оповіданнях з давніх часів, або в байках. Ось такі думки налітають на голову, коли приходиться згадати останній лет довкола світу, доконаний Говардом Гюзом і його чотирма товаришами, яких імена повинні також вбитися в память. Ось вони: Томас Торлов, Едвард Лонд, Річард Стодард і Гери П. Конор. Кожний з них це у своїм фаху—індивідуальність. Це спосібність, наука і досвід. Таксамо, як і в Гюза. Тільки що Гюз оточений іще особливою авреолею. І цілком природньо, коли зважити, що це людина, яка має тепер 32 роки, а яка ще в 17 році життя одідичила 17 міліонів долярів маєтку, та, не зважаючи на всі принади життя, взялася до науки, шукаючи щастя і задоволення у великих осягах, а не в грошах.

У чім лежить властива цінність цього лету довкола світу? Як Гюз всідав у Ню Йорку на літак, то скромно заявив, що його лет не є якимсь надзвичайним газардом, бо все є підготоване, обчислене, випробуване й оперте стисло на науці. Очевидно, що й такий лет являється в теперішніх обставинах іще дуже великим газардом. Щодо цього не може бути ніякого сумніву. Тому треба дати тільки признання Гюзові за його скромність. Але разом з тим треба відмітити його розум. Бо своєю заввагою він хотів цілком певно підкреслити, щоб його не брали за якогось „авантуриста", що шукає пустої слави і тому ризикує життям. Гюз зазначив, і то цілком правдиво, що його задуманий перелет має наскрізь наукові й практичні цілі. І в тім є велика заслуга його осягу, що зрештою підтверджують усі ті признання, з якими стрінули його перелет ріжні наукові інституції. А, як знаємо, ті самі інституції, як і преса, ставилися в Америці в останніх роках дуже критично до всяких спроб перелету через океан. Навіть малощо писали про тих, що заповідали такий перелет до Варшави чи де там. Бо такі перелети вважали нічим іншим, а тільки „авантурою" для здобуття реклями і грошей. Та теперішній перелет є цілком інший. Він є великим здобутком у летництві, в світовій комунікації. Він є випробуванням ріжних інструментів, машин і людей. Він є тому й великим вкладом у людський поступ, у людську цивілізацію.

Америка може бути горда, що видала таких людей як Чарлз Линдберґ, Вілі Пост, та Говард Гюз. Це є доказом, що цей край має ще невичерпані багатства — не тільки в землі, але й у душах і умах людей. Перед таким осягом як молодого міліонера Говарда Гюза мусить склонити голову цілий культурний світ. Бо є тут що подивляти і з чого брати собі приклад.

ЗАГРОЗЛИВА НЕУВАГА

Поміж тими чинниками, що впливають на силу духа нації, що закріплюють почування, вказують напрямні й цілі даної нації, безперечно перше місце займає **виховання молодого покоління.** Тому то кожна нація, чи то державна, чи недержавна, кладе таку велику вагу на виховання і звязує з ним стільки надій. Тому кожна культурна нація не жаліє засобів не тільки державних, але й господарських, щоб виховання мати виключно у власних руках і ним кермувати. Коли чеська „Школьска Матіце" святкувала 1930 р. свій 50-літній ювилей, то будівничий і перший президент чеської держави, Т. Масарик, написав у витальній телеґрамі між іншим: „Досягнення самостійности має свій корінь у славній діяльності Матіце". Дослівно: не в економічному добробуті, не у промисловості краю, не в революційному наставленні до Австрії хочби й самого Масарика бачив він корінь чеської держави, але в діянні Матиці.

Ще більше значіння має для української нації наше товариство „Рідна Школа" у Львові. Своєю просторою сіткою власних орґаніацій -кружків Р. Ш. (поверх 2,000), своїм чисельним складом членства (105,000), своїми численними виховними станицями (843), числом молоді (93,748), що стоїть під пезпосереднім виховним впливом „Рідної Школи" (1,235 працівників) вона витискає на українське виховання рідне тавро, гуртує найідейнішу громаду на оборону найшляхотнішої, найціннішої ідеї, що має на меті задержати національну чистоту й непорочність української душі й гартує до наступу на все те, що тій ідеї противне. Вона творить тугі непорушні підвалини під усе будуче національне будівництво, опанцирює молодь перед злиденними спокусами та вчить українську громаду постояти не тільки за звичайні, особливо корисні матеріяльні цінності, але й за чисто моральні.

Ця висока вартість „Рідної Школи" заважила на цьому, що ввесь орґанізований український світ визнав конечність піддержати особливо цю установу не так морально (бо це вона за себе зробить), як радше матеріяльно. І тільки завдяки такому винятковому далекозорому становищі громадянства може Рідна Школа завдячити свій дотеперішній розвиток. Тільки глибоке переконання громадянства, витворене на основі щоденного спостереження, дає змогу Рідній Школі видержувати неодин, навіть важкий, удар, чи ослаблювати його розгін.

Але задержка навіть найбільшого розвитку, це був би **упадок,** а принайменше ознака ослаблення. Це був би той стан, що осмілював би всіх противників української національної ідеї ще з більшим розгоном повести ударний наступ на українську молодь. І тоді потрібної оборони не дасть сама пасивність, чи, іншими словами, наша байдужність, мовляв: „якось то буде". „Лиш боротись — значить жить", каже наш мислитель-поет, І. Франко. Сьогодні такий час, що тільки **найбільшою активністю, напругою й жертвами** можна добути якінебудь осяги.

Лев Ясінчук.

ЦІКАВІ СУДОВІ РОЗПРАВИ

(Допис із краю).

В Польщі тепер карні суди мають дуже багато праці і судять на всі боки. А треба знати, що власне недавно **знесено суди присяглих,** які були полишились у Галичині як іще добра спадщина по Австрії. Правда і це, що декотрі поступові постанови у карній процедурі щодо судів присяглих змінено за Польщі на гірше, але всетаки суди ще були. А тепер і це знесено.

І тепер усі справи, політичні чи карні, ведуться перед заводовими суддями, перед урядниками. А й карний закон змінено. Він є далеко гостріший, як був перше, особливо **в політичних справах.** І тому сиплються тепер присуди на 5, 8, 10 або і 12 років тюрми!

Українців судять головно за приналежність до О.У.Н. (Орґанізації Українських Націоналістів) та за комунізм, особливо на „всходніх кресах", зокрема на Волині. Молодий, рухливий селянин, у котрого селі не допускають ані до заложення „Просвіти", ані „Сокола", ані „Луга", взагалі ніякого українського товариства, мусить виладувати десь свою енерґію і тому дає себе нераз втягнути й до „комуни". А большевицькі аґенти взялися на добрий спосіб: Тепер, зокрема у східній Галичині, вони дають пляново на кожне село по три радія, ніби на рати, але властиво задармо. Дають ті радіові апарати до багатих ґаздів, щоб так не впадало в очі. А в вечір ходять й убожчі та слухають, що там большевицький гавкун з Києва балакає. В цей спосіб повстають кружки К.П.З.У. (Комуністичної Партії Західньої України), головно завдяки жидівським аґітаторам. Звідси беруться і комуністичні процеси та присуди по 5, 6 і більше років тюрми. Останніми часами засуджують за комунізм головно інтеліґентних жидів і жидівок.

Про процеси за приналежність до ОУН читаємо постійно в краєвих українських ґазетах. Але ми хочемо тим разом написати дещо про процеси **проти самих поляків,** бо прокуратура взялася тепер до ріжних зловживань по урядових інституціях, де зачала панувати засада: „як сен да, то сен зробі".

Карних процесів на тім тлі є цілі десятки, а декотрі з них дуже цікаві. Таким є, наприклад, великий процес проти зловживань у **рефераті інвалідів** при львівськім старостві. Хто хотів, щоб йому признано інвалідську пенсію, той мусів підплачувати урядовців з того реферату. В тім процесі засуджено на кару вязниці від 5 місяців до 6 років 36 людей, і то як урядовців так і посередників, та й самих таки петентів. Найбільшу кару, то є 6 років, дістав сам головний референт тої справи, Евген Сгшельбіцкі, а 20 засуджено кожного на тюрму по 6 місяців, але „уморено" ту кару на підставі амнестії.

При тих зловживаннях ішло головно про усталення ступня інвалідства. Це роблено на засіданні дотичної комісії, одначе, як ствердив свідок **Посуховскі,** протоколянт міг відразу ствердити в протоколі інший процент інвалідства, ніж йому диктовано.

Дуже цікаві зізнання зложив свідок **Мицяк,** що обняв той реферат 1934 р. по Нясецкім. Він застав там величезний балаґан. Бракувало багато актів і він завважав, що „не добре ся діє". Найрухливішим у тих шахрайствах уважає свідок Долечка (котрий дістав 5 років тюрми). Всі урядовці в тім інвалідськім рефераті були добре зорґанізовані в одну банду. А почин до тих зловживань дали передівсім посередники (жиди), що даючи „ребухем" урядовцям, спокушували їх до надужить.

Другим сензаційним процесом був карний процес у Варшаві проти урядовця **Міхальского** та бувшого посла **Ідзіковского.** Вони визискували головно ремісників та брали „лапове", де лиш удалося. Ідзіковскі брав за „інтервенції", а від самого Союзу свинарів взяв **20 тисяч** злотих, котрими мав поділитися з Міхальским, але сховав цілу ту суму у свою кишеню. Подібну штуку затіяв Ідзіковскі також з брилянтовою шпилькою, дарованою пекарами і призначеною для Міхальского. Але Ідзіковскі собі її присвоїв.

Які були ті надужиття тих панів, видно з того, що прокуратор свою обвинувачуючу промову виголошував три дні по пять годин. Остаточно Міхальскі дістав 10 років тюрми, а Ідзіковскі 8.

Таких процесів у менших розмірах є тепер у Польщі десятки, а коли взяти на увагу, що за політичні злочини засуджують сотками на сотки років, то не диво, що Польща має тепер великий клопіт з тим, де стільки кріміналів роздобути. І так недавно приїжджала комісія до Печеніжина, щоби бувший повітовий суд перемінити на кримінал.

Для прикладу візьмім іще один процес, оснований на іншім тлі.

Латинські черці францішкани мають за Варшавою свій монастир — Непокаляново. Вони там спровадили друкарські машини та засадили інтеліґентніших споміж себе редаґувати ріжні клерикальні письма, котрі сотками тисяч поширюють.

Видають вони теж щоденник **„Мали Дзєннік",** відомий зо свого україножерного напрямку.

У Львові мають вони філію редакції, котру ведуть Драневич і Марчевскі. Отже в тім „Малім Дзєнніку" поміщено статтю про міністеріяльну комісію, котра аж з Варшави зіхала, щоб робити „антропольоґічні й антропометричні бадання" учнів та учениць львівських шкіл ґімназійних. Притім узяли собі очевидно до помочи і місцевих директорів та учителів.

У згаданій статті описано докладно, як ті славні „бадання" відбувались, і названо їх просто **„безправєм і лайдацтвем".** Цими словами почулась чесна компанія ображена і запізвала обох редакторів до суду за „знеславлення".

Розправа виказала деякі дуже драстичні факти, так, що треба було вести частину розправи при замкнених дверях. Одначе знаємо, що, наприклад, кс. **Франц Конечни,** катехит при ґімназії ім. королеви Ядвіґи, подав як свідок, що по появі дотичної статті в „Малім Дзєнніку" він на припоручення єпископської курії розслідував ту справу і чув від одної учениці, що „оглядаючий її лікар стягнув з неї сорочку і кинув на землю, та що лікарі підчас „бадання" оповідали собі ріжні придибашки, і т. п.

Та суд признав обвинувачених винуватими, що назвали членів комісії та „цяло педаґоґічне" **„торговцями живим товаром"** та **„темними індивідами"** і засудив за це Драневича на 6 тижнів, а Марчевского на 4 тижні арешту.

Ось так закінчилася справа скандального „бадання".

О. А.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

28)

Федоренко погладжував підборіддя, що в нього було ознакою охоти до дискусій і поденервованости. Заносилося на суперечку. Галієв ставився до ґеніїв критично і велике значіння надавав обставинам їхнього життя. А Федоренко, великий приклонник ґенія-людини, твердив, що ґенії вже родяться зо своїми прикметами і в найгірших умовинах свою ґеніяльність можуть перетворювати у великі діла. І доктор і вчитель збиралися боронити свого погляду кожний. Федоренко вспів лише сказати:

— Я з вами не погоджуюся, докторе. І то тому, що Шевченко...

Але священик перебив його:

— Покиньте, панове. Не час. Як там з Шевченком не було, то він для нас є і буде ґеніяльним поетом-пророком, поки в грудях українців будуть битись українські серця. Тепер час виконувати його заповіти. На Україну ворог знову кайдани накидає. Перед нами завдання не допустити ворога.

Опоненти заспокоїлися.

— Щодо мене, то я готовий — спокійно сказав Галієв.

— Готовий і я. Скажу, що я виїжджаю з нашою сотнею. Тут вправи відбуваються неправильно; нема старшин. Мусимо дістатися до більшого осередка.

— А може зачекати ще розпоряджень? — звернувся до всіх священик.

— На розпорядження про мобілізацію недоцільно вижидати. Тепер у краю знов безлад, перебрання влади. А ворог не стоїть на місці... Вишлемо те, що маємо зорґанізоване, а пізніше може ще знайдуться охочі.

— Шкода, що я не хлопець! — з жалем сказала Віра.

— То що булоб? — спитався Іван.

— І я пішлаб служити Україні — відповіла дівчина.

Галієв узяв її за руки.

— Я розумію, панно Віро, поважність вашого бажання, але включати жінок до військових частин держава не приготовлена. Жіноцтву вистане досить роботи і в запіллі. Слабо зорґанізоване запілля може легко зруйнувати і найбільші успіхи на фронті.

— Певно. І в запіллі потрібно роботи — потвердив священик.

— А всежтаки жаль...

— А щож ви, пане Омеляненко, нічого не говорите? — звернувся священик до батька Василя. — Тут, бачите, наче в штабі вирішують важні справи, а ви мовчите.

— Не призвичаєний багато говорити — озвався той. — Що вирішать, то й буде.

— Ну, алеж тут справа торкається і вашого сина.

— Я йому не бороню. Підуть усі, нехай і він іде послужити краєві. Хоч шкода, він у мене одинак... — сумно вимовив старий.

— Не турбуйтеся, тату! — бадьоро заспокоював батька Василь. — Ми поїдемо по славу. Та коли смерть буде конечна, то і вмирати зуміємо. Не ми перші, не ми останні — закінчив тихіше, поглядаючи на Віру.

Розмова затягнулася до пізнього вечора. Постановлено вислати сотню до Катеринослава зараз по Різдві.

XVII.

Під Новий Рік усе село висипало на стацію провожати синів-добровольців на службу. На пероні повно народу. Сивочупринні батьки, гордовиті, поважні матері, сестри, з тремтячими сльозами на очах, заплакані кохані. Всі вийшли попрощатися, надивитися востаннє може на любих їхньому серцю. І в душі неодної зароджувався сумнів: По що їм їхати? Може війни цієї і зовсім непотрібно? Досить уже пролилося крови за чотири роки війни і отої революції. Требаж і спокою трохи, праці. Та зараз же заперечувала друга думка: Потрібно. Необхідно боронити рідну землю від зазіхань північного сусіда, ласого на степ, сади, на пшеницю, на всю працю українського хлібороба. На нас налізають, мусимо боронитись. Не оборонимось тепер, коли ворог іще сам слабий, не зліквідував своїх хатніх розрухів, то пізніше важче буде... Багато більше крови проллється, більше сиріт зістанеться, та невідомо, чи вдасться тоді подолати зміцнілого ворога... Нехай ідуть, нехай боронять рідних сіл. Коли і вмерти прийдеться, то щож... Шкода... Та доля, значить, така. Недавно вмирали сотками тисяч в обороні ворогів, гинули за славу Росії. Вони щасливіші від тих батьків, що потратили синів у старій війні. Їхні сини коли і погинуть, то знатимуть, за що: за Рідний Край, за визволення з ворожої опіки. Коби лиш відстояли волю, не погинули дармо.

І з душі неодного батька й неодної матери летіла гаряча молитва до Бога за життя своїх синів, щоб кров їх не пролилася даремно. Зверталися до Пречистої Діви, Матери Христа. І вони віддають своїх синів, щоб кровю їх відкупити волю свому народові, затерти гріхи прадідів, окупити право на вільне життя і розвій. Вона дала одного Сина за гріхи людей, а вони, прості селянки, дають і по два...

Але не показували по собі внутрішнього настрою. Господарі діловито розмовляли про погоду, про недалеку весну, яке то Бог дасть наступне літо. Господині і собі переповідали свої домашні клопоти. Одначе не видержували і час від часу кидали посумнілим вмить оком то на недалеко стоячі ваґони, то в напрямі села, звідки добровольці мали надійти.

Проходжувалися по пероні і священик з Галієвом. Оба, хоч і не мали синів, то й вони прийшли сказати добровольцям кілька щирих слів, попрощатися з ними, поблагословити в далеку, незнану дорогу...

— Нинішній день небуденної ваги — говорив священик. — Після стількох років від самого зруйнування Січи селянство провожає свій власний козацький відділ. Подумайте... Хтоб то сподівався ще два роки тому?

— Історія повторюється, панотче. Коби лиш історія Великої Руїни не повторилася — висловив побоювання Галієв.

— Не повториться! Такий захват. Подивіться. Все село тут. Ми дали півтори сотки, чейже і по всій Україні так. Держава виставить проти ворога велику армію. Сто, двісті, триста тисяч... Український нарід великий!

— Та міцний і ворог.

— От не пророкуйте. Будемо вірити, що Україна відстоїть свою незалежність.

— Дай, Боже, щоб я був неправдивим пророком... Та... поживемо, побачимо... Коли дійде до прогри, то є ще сили в народі... Україна залле ворога хвилями повстань! — рішучо сказав Галієв. — В Україні найміцнішому ворогові не з добром бути... Затопить і залле його національна стихія.

— Постання... А провідники? — спитав священик.

— Знайдуться провідники, здібніші від теперішніх партійців, та може й ідейніші... Ця квола Директорія не виведе України на шлях самостійности.

Невідомо, як довго тяглаcяб ця дискусія священика з Галієвом, та від села залунала голосна пісня і всі кинулися на дорогу. Понеслися шепоти:

— Ідуть! Ідуть!

— Та гарно як... Наче справжні вояки.

— От якби вбрати їх у військове... Що за козаки булиб!

— Вберуть у місті.

— Тож ми не побачимо навіть... Шкода!

— Гарні діти. Підуть і може не вернуться...

На цю згадку багатьом сльози станули на очах.

— А коли і вернуться, то невідомо коли...

— Може поранені, покалічені...

— Не завдавайте жалю. Нехай ідуть. Мусять іти! — летить суворий шепіт.

— Хай їх Мати Божа охороняє.

— Тихо! — юрба замовкає. З німою любовю очі всіх втупляються в дорогі обличчя.

День був хмурий, наче само небо вбралося в жалобу з туги за молодими, тільки що розквітлими юнаками, що залишали назавжди рідне село, сумувало і плакало за ними, важким каменем лягало на серця зістаючих, кололо і давило їх. Та на хлопців погода не впливала. З півтори сотки молодих здорових грудей рвалося попід хмари:

Попереду Дорошенко
Веде своє військо, війської запорізь-
[ке, хорошенко!
Гей, долиною, гей, широкою козаки
[йдуть.

Попереду мовби і справді гетьман: Василь з Федоренком. За ними несуть великий прапор з вишитим шовком тризубом, наче списи стародавніх дружинників здіймаються довгі баґнети. В такт пісні читко відбиваються кроки по замерзлій землі. Йдуть, молоді, безвусі ще, з осяяними радістю обличчями, йдуть рівними рядами, наче на параді; ні один не порушить, не поверне голови, хоч знає, що на нього з натовпу вдивляється з затаєним сумом і гордощами неодна пара дорогий очей.

Юрба ахнула із здивування. Такого вишколення вона не сподівалася побачити. Дивом дивувалися бувші військові, як за такий короткий час було можна так підготовити хлопців.

— А нас роками вчили цієї муштри — хитає головою один дядько.

— Залежало від того, хто вчив. Ми, вчилися зо страху перед фільдфебельськими зуботичинами, а хлопці з доброї охоти. Не дивно! — говорить другий і похоплюється, вказуючи рукою: „Дивіть! Дивіть!"

— А що таке? — повертає голову його сусід і стовпіє з зачудування.

(Дальше буде).

З ДНЯ

ЩАДІМ ПОЧУВАННЯ.

Щадити гроші, щадити одежу, черевики, чи напиток у пляшці — це зрозуміле. Але щадити почування? Це звучить трохи дивно. А всежтаки це не примхувата видумка, тільки глибока річ, докладно продумана культурними народами. Почування, такі, як гнів, любов, запал, охота, воля, можна розтринькати так скоро, як ротратник розтринькує гроші. З другого боку, коли ті почування щадити так, як розумний чоловік щадить гроші, то вони можуть вистарчити на довгий час. Вони можуть послужити нам за ту рушійну силу, яка доверщує багато корисних діл.

Кому, як кому, але нам, українцям, треба вчитися штуки щадити наші почування. Бо ми їх часто розтрачуємо. Ми часто або дуже тішимося з чогось, або страшно зачинаємо плакати й скиглити з причини якоїсь трагічної події; перебуцуємо це все до обридження і, випорожнивши осьтак нашу душу, попадаємо в умучення і спокій. „Стап". Нема духової газоліни, нема палива; машина стала. З великої хмари полився маленький дощик.

„КРАЩЕ ЩЕ ТРОШКИ ЛИХОГО, НІЖ ЗАБАГАТО ДОБРОГО".

Англійська народня приповідка говорить, що „краще ще трошки лихого, ніж забагато доброго". Це дуже розумна приповідка, а нарід, який створив її, недаром відграє в світі першорядну ролю.

Що ця приповідка означає? Вона означає власне те, щоб ми наших добрих почувань не розтринькували, а вживали та виражували їх поволі, потрошки. Коли хтось любить якусь страву, то хай не наладовує нею досочу кожної хвилі черева. Бо та страва сприкриться йому, він зненавидить її і через те втратить ту приємність, яку та страва йому справляла. Те саме з усіми речами на світі — матеріяльними і подуманими. Коли хтось любить товариство якогось чоловіка, то також хай занадто за тим товариством не пропадає, бо воно йому спрукриться. А також іншому чоловікові осточортіє. І з двох великих приятелів зробляться два вороги.

ТЕ САМЕ НА ШИРОКУ СКАЛЮ.

Та сама засада діє і в суспільнім житті. Коли ми ненавидимо наших ворогів і на їх адресу любимо висказати (зрештою цілком слушні) слова нашого огірчення, робім це умірковано. Не перебільшуймо цього. Дехто з „критиків" закине: „А, ви на американській землі боїтеся ворогів образити". Ні, ми не боїмося „ворогів образити". Тільки занадто велике лаяння ворогів вичерпує наш гнів, випорожнює нашу душу з того морального палива, яким можна творити корисні діла. А ділами можна би болючіше запротестувати проти ворогів.

Протестувати, безперечно, треба. Треба також висказати свій гнів на адресу ворогів. Та треба той гнів висказувати розумно. „Краще менше, ніж забагато". Бо той гнів треба щадити. Не можна виладовувати його намарно. Ті люди, які занадто лають ворогів, звичайно після того западають у сон, нечинність. А ворог саме цього хоче.

ПОДІБНЕ З ЖАЛОБОЮ.

Те саме діється з іншими почуваннями: з захопленням, любовю до чогось (напр. до народніх строїв, танців, пісні і т. п.), а також з національною жалобою. Треба ощаджувати ті почування і не розтринькувати їх легкодушно. Коли ми занадто прилюдно ридаємо над втратою якогось великого провідника, занадто маніфестуємо наш жаль перед загалом, занадто бємо себе в груди і „присягаємо пімсту", якої, як це буває, не дотримуємо, то ми тільки вульґаризуємо той жаль, осмішуємо його і тимсамим викликуємо цілковито противне враження, ніж ми собі бажали.

Бо правдивий жаль міститься глибоко в серці. Правдивим жалем ніхто не хвалиться, ніхто ним по базарному не демонструє. Правдивий жаль настроює людей до мовчанки. Правдивий жаль, це наче святість, яка не хоче безконтрольно вириватися крізь зуби в формі слів. Правдивого жалю навіть не треба по базарному демонструвати. Один погляд, одно вирване з глибини душі слово можуть яскравіше описати якийсь жаль, ніж ціла хмара базарних захвалювань.

Крім того жаль здушений, захований, заощаджений може послужити людині за ту рушійну силу, що творить якесь діло. Крикливий жаль випорює несмак серед широкої суспільности. А через те робить кривду навіть тій великій людині, над якою переводиться жалобу.

„КЛЯПА ЗАБЕЗПЕКИ".

Англійський уряд позволив на одному розі лондонського Гайд Парку ріжним бесідникам, найріжнороднішиx політичних напрямків, виголошувати свої промови. Нераз серед тих бесідників вирветься на „скриньку з мила" якийсь комунист або радикал, чи просто анархіст, і давай лаяти на всякий лад премієра, всіх міністрів, послів, а нераз зачіпить і королівську родину. Поліція їм не перешкоджає, тільки деколи, якщо обурена публика хоче тих бесідників за те потурбувати, бере їх в оборону. Англійці називають цю частину Гайд Парку „кляпою забезпеки". Як знаємо, кляпа забезпеки є в кожному паровому моторі. Є це невеликий отвір з накривкою, що притиснена пружиною. Коли в моторі занадто великий натиск, то замість розривати цілий мотор, пара відхиляє кляпу й облекшує натиск.

Те саме в Гайд Парку: уряд дає нагоду невдоволеним елементам, які в більшій чи меншій мірі знаходяться в кожній суспільності, виговоритися, вилити свій гнів. А коли ті елементи визлостяться в прилюднім місці й випорожнять своє нутро, то вони перестають бути шкідливі для уряду.

УНИКАЙМО ЦЬОГО.

Ми повинні уникати такого безсилого, неплідного, недостойного і, вкінці, шкідливого гніву. Бо, виладовуючи з себе в легкодушний спосіб дані почування, ми саме граємо ту гру, якої собі бажають наші вороги. Ми відграємо ролю тої „кляпи забезпеки", що облекшує ті динамічні сили, які назрівають у лоні нашого народу. В той спосіб ми паралізуємо нашу суспільність до чину.

Приповідка „краще ще трошки зла, ніж забагато добра" повинна контролювати також наші суспільні емоції, такі, як національний гнів, жалобу, захоплення до наших строїв, танців, пісні і т. д. Робім це умірковано, то надовше нам його вистане. Коли ж зачнемо це захланно халасувати і по базарному демонструвати, то нам самим це все незадовго обридне.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Дальші жертви на участь української іміґрації у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Товариство ім. Михайла Драгоманова, від. 181 У. Н. С., Менвил, Р. Ай. $10.00
Д-р С. І. Сукованченко, Рочестер, Н. Й. 5.00
Олексій Шарщонь, Шамокін, Па. 2.00
Самостійне братство св. Арх. Михаїла, Ню Гейвен, Конн. 25.00
Члени тов. Українська Січ, від. 327 У. Н. С., Гемпстед, Н. Й. 11.00
Дмитро Пелевич, Джерзі Сиі, Н. Дж. 10.00
Бр. св. Петра й Павла, від. 338 У. Н. С., Монесен, Па. 10.00
Іван Адамів, Монесен, Па. 2.00
Бр. св. І. Хрестителя, від. 138 У.Н.С., Ґлестонбурі, Конн. 10.00
По одному дол. зложили члени: І. Бонк, П. Галун, М. Гапкевич, М. Дзядик, Д. Качмарик, С. Кунікевич, П. Кріль, Д. Кріль, М. Стисло, Г. В. Стисло, Л. Сидорак, П. Соляр, П. Смик; по 50 ц.: І. Соляр, І. Сидоряк. Разом 14.00
Бр. св. Николая, Амстердам, Н. Й. 25.00
Сестр. Преч. Діви Марії, Амстердам, Н. Й. 15.00
Тов. ім. Івана Франка, від. 266 У. Н. С., Амстердам, Н. Й. 10.00
Вас. Чучман, Амстердам, Н. Й. 5.00
Тов. Згода, від. 210 У. Н. С., Бронкс, Н. Й. 10.00
Члени: І. Франко $1.50, Н. Дзюма $1.50; по $1: Т. Давидів, В. Баковський, Д. Луковий, П. Корчій, Г. Романів, І. Павлишин, о. Д. Профета. Разом 10.00
Бр. св. Николая, від. 124 У. Н. С., Арнолд, Па. 10.00
Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 111 У. Н. С., Джоліет, Ілл. 5.00
Члени по $1: М. Болехівський, М. Цебельник, Н. Куцик, І. Козак, І. Гуцул, І. Федак, О. Бернадин, Іл. Козак, А. Кремка; по 50 ц.: Ф. Гуцул, А. Гуцек, К. Куцик, П. Федак. Разом 11.00
Українське Університетське Товариство від членів, Н. Й. 15.00
Від комітету Українського Дня, Йонґставн, Огайо, переслав І. Павловський 15.00
Молоде Сестр. св. Анни й членниці від. 343 У. Н. С., Рочестер, Н. Й. 11.00

Всіх жертв досі зібрано $1,507.31

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВРАЖІННЯ З ФІЛЬМУВАННЯ „МАРУСІ".

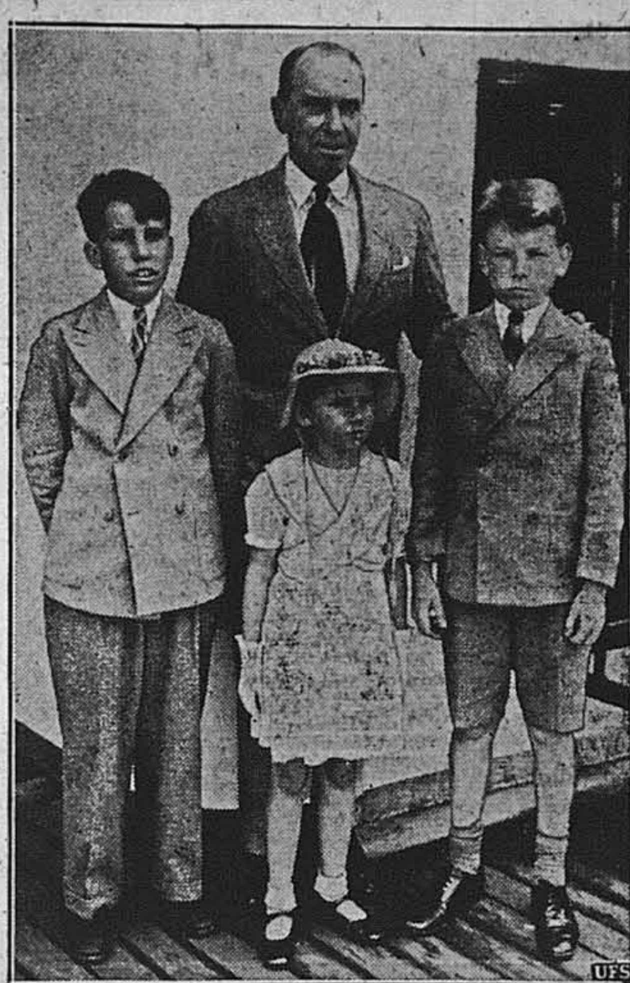
Мені пощастило побачити кілька кусників з української фільми „Маруся". Я бачила те, про що мріє кожен українець: чисто українську картину з виключно українськими артистами, з нашою молоддю при праці! Нема між ними „зірок", гучних імен, оперових співаків; зате є щирий і веселий сміх і щирі сльози та прекрасні молоді обличчя. Ці артисти не „ґрають", не „вдають", а живуть життям своїх героїв. Така щирість та безпосередність є головною підставою театрального мистецтва. І мають вони ще один дар Божий: почуття міри. Ніхто з них не зробить ніякого дешевого „трика", щоб розсмішити публику, чи здобути оплески. Я бачила комічні й драматичні сцени. Проводять їх артисти так натурально, що глядач забуває, що це тільки театр. Перед вами проходить правдиве життя села, з його горем, радощами, буднями та святами. На Святий Вечр у селі почула я незрівняний спів колядників, а особливо радісне враження зробили на мене веснянки (спів) як і весняні гри, котрі виставляла пані Кошиць.

Про музичний і етнографічний бік фільми та про проф. Кошиця вже була згадка давніше, як і про музику проф. Придаткевича. Художньою частиною завідує артист Кучмак, танці виводить п. Кість.

За малюнками п. Кучмака зроблено для фільми гарне село. Обійстя, окремі хати — все таке правдиве і таке близьке серцю, що я забула за Америку, за собвеї, елевейтри, а почула пахощі рідної землі, побачила церкву і т. п. Фільма майже закінчена й скоро побачимо її на екрані.

Щиро бажаю їй заслуженого успіху.

Лідія Ординська,
Ню Йорк, Н. Й.

ПОСОЛ ДО ШВЕЦІЇ.

Фредерік А. Стерлінґ, новий американський посол до Швеції, відїжджає з Ню Йорку на свою посаду. З ним його діти: Джан, 12 років; Фредерика, 6 років; Давид, 11 років. Стерлінґ був попередно послом в Естонії й Латвії. Він родився в Сан Луїсі, покінчив університетські студії в Гарварді 1898 р., а до заграничної служби вступив 1911 р.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Протестаційне віче.

На вістку, що польська влада гнів почала варварську нагінку на українське життя та що на приказ уряду польські гайдуки перевели строгу ревізію в домівці „Союзу Українок" у Львові, а навіть у приватних домах урядниць того товариства, та замкнули їх домівку і заборонили видавання жіночі журнали „Жінка" й „Українка", уряд Центр. Комітету негайно взявся до акції та влаштував 19. травня ц. р. протестаційне віче.

Хоч віче було скликане без великого приготування, воно випало дуже успішно. Предс. Центр. Комітету, К. Піддубчишин, відкрив віче коротконо промовою, представляючи бруталність польського наїзника над нашими братами і сестрами на наших українських землях. Далі покликав на секретарів В. Ваґнера і М. Мельниченка. Вічеві реферати виголосили: пані Олена Штогрин, заст. предсідниці С. У. А., п. М. Дудра, відпоручник тов. „Просвіта" у Львові, о. місіонар Марків, д-р С. Демидчук і адв. Марцель Ваґнер. Думаю, що читачам добре відомо, що вічеві реферати майже всі і всюди бувають виголошені на одну і таку саму тему. Тому я не вважаю потрібним описувати промову кожного бесідника зокрема. Можу сказати тільки те, що всі реферати припали присутнім до серця так, що неодному з очей котилися сльози. Одначе хочу надмінити кілька останніх слів з реферату д-ра Демидчука, котрий у своїй промові сказав, що наша традиційна ідея має внутрішній зміст, який не всилі відштовхнути від себе ніякого щирого українця й українки, а навпаки, може обєднати нас усіх. Всім нам відомо, що наші брати і сестри в Україні позбавлені всякої можливости свобідно висказатися. Тому ми, українці на вільній землі Вашингтона, маємо змогу поширювати аґітацію нашої визвольної справи і тимсамим зробимо велику допомогу нашим братам і сестрам в Україні.

Слід зазначити, що на згаданому вічу „споминули" бл. п. полк. Е. Коновальця, що впав жертвою за долю і волю українського народу. Вшановано його память однохвилевою мовчанкою і повстанням з місць. Хай живе дух його між українським народом!

Протестаційну резолюцію по англійськи прочитав п. Вол. Ваґнер, секр. віча. Д-р Семен Демидчук прочитав резолюцію українською мовою. Її зміст покривається з тим, проти чого тепер протестує ціла наша іміґрація.

На поклик о. місіонаря Маркова зложили по $5: В. Цап, Я. Олінський; д-р С. Демидчук $4; по $2: пані Лотович, Петро Чопик; по $1: К. Піддубчишин, М. Мельниченко, В. Ваґнер, М. Ваґнер, В. Ґіль, М. Дудра, М. Петришин, В. Жуковський, Т. Ґіль, Т. Наконечний, Ю. Тесаровський, С. Гладкий, С. Кот, І. Мікула, І. Клапко, П. Фурка, С. Підгурський, Я. Равлінко, А. Гребеняк, М. Телюк, І. Смеречанський, В. Демчук, П. Лукевич, І. Пельо, М. Заяць, І. Собко, Я. Сай, Н. Возняк, Т. Кречківський, пані М. Грабар, Зоня Микитка, Перхун, Х. Болутянський, І. Гусар, П. Дмитрів, Х. Сіра, В. Ґела, Х. Демкович, В. Тізьо, М. Юрків, М. Пупчик, М. Манорик, В. Гаевий, І. Дубик; С. Сайчук 50 ц.; дрібними $14. Разом $76.50. Розходу було $40.15. Осталося $36.35.

Призначено і передано урядові С. У. А. $25, а $11.35 призначено на т-во „Просвіта" у Львові. Збіркою занялися: М. Петришин, Анна Заяць, І. Микитка, О. Дмитрів і В. Жуковський.

М. Мельниченко, секр. віча.

БУДУВАВ ПІРАМІДИ З ЛЮДСЬКИХ ЧЕРЕПІВ — ОПІКУВАВСЯ МИСТЕЦТВОМ.

Монгольський хан Тімур (1336—1404) належить до найжорстокіших завойовників, що їх знає історія.

За свого володіння завоював хан Тімур майже половину Азії, а найбільша його перемога була, коли розгромив турецького султана Баязета І.

Особа того завойовника показується у двох світлах. Коли Хан Тімур біля Сінаса приказав живцем закопати 4,000 вірменських полонених, а коло Багдаду сказав поставити піраміду з 90,000 людських черепів; коли його переможний похід зазначився потоками людської крови та руйнуванням сіл і міст; коли хан Тімур не мав милосердя над войовниками, а також і сльози жінок і дітей не зворушували його та всюди позад себе полишав муки і смерть, то рівночасно хан Тімур був і великим любителем мистецтва та знання. Це звучить неправдоподібно; одначе історично воно правдиве.

Австрійський оріенталіст Гамер-Бурґсталь доказує, що завойовник Тімур був великим знавцем і любителем арабської і перської літератури. Клясичні твори з тої царини були найбільшою насолодою підчас відпочинку.

Тімур-хан прикрасив свою резиденцію Самарканд гарними будівлями, з яких деякі збереглися до наших часів. Із того бачимо, що Тімур-хан справді любив мистецтво.

В архіві колишнього еміра Бухари знайшли документи з часів Тімура. Між іншими є там плян „медресе" („університету), який Тімур-хан сказав побудувати в Самарканді. Пляни випрацювані якнайточніше на шовковому папері. Крім того є там і нариси мозаїк, що були на зовнішніх стінах університету.

Із тих будівель найкраще зберігся будинок університету Бібі Ганум.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Я заручився з дівчиною, котра живе в Европі. Чи буде можливо її спровадити на позаквотну іміґраційну візу, якщо ми зложимо приречення, що повінчаємося зараз після її приїзду?

Відповідь: Бувший звичай „вінчання на Елис Айленді" вже давно занехано. Найкраща рада для Вас це виїзд заграницю краю і там одружитись. Після того можете внести петицію на безквотну візу для вашої жінки, котру то петицію американський консуль перешле до відповідних властей у Вашинґтоні.

Коли Вам неможливо виїхати за границю, то Ваша наречена мусить податись на звичайну квотну візу. Від себе Ви повинні вислати їй так званий „афідевіт оф супорт" і доказати, що зможете її вдержувати, заразом надмінюючи в афідевіті, що одружитеся з нею, як скоро буде можливо, а саме зараз після її приїзду. Якщо Ваша наречена має тут кревного або товаришку, булоб добре, щоб та людина теж вислала афідевіт, зобовязуючися заопікуватись нею до часу вінчання.

Питання: Один з моїх кревняків просить мене вислати йому афідевіт, бо він задумує почати старання для одержання іміґраційної візи. Які інформації треба подати в такім афідевіті? Чи вистарчить вимінити факти про мої ощадності та інший маєток?

Відповідь: Перше всього треба там вимінити про Вашу державну приналежність, а дальше факти про фінансові засоби та річний прибуток і заявити свою згоду, що зобовязуєтеся заопікуватись тим кревняком після його приїзду. Такий документ матиме силу тільки тоді, коли в додатку вишлеться докази фінансового стану, у двох копіях, такі як, наприклад, посвідчення з банку про ощадності, посвідчення від працедавця про заняття, чи власний інтерес, або посвідчення (теж у двох копіях) місцевих чи інших властей відносно посідання недвижимого майна, враз з тим, на яку суму отаксованим і обдовженим.

Питання: Які є загальні кошти натуралізації?

Відповідь: Належитість за посвідку приїзду виносить $2.50, а за перші громадянські папери платиться других $2.50. Належитість за петицію натуралізації, котру можна внести по упливі щонайменше двох років після видачі перших паперів і коли аплікант прожив в Америці не менше пять років, виносить $5. Разом це робить суму $10. Хто приїхав перед днем 29-го червня 1906 року, не потребує посвідки приїзду. В такім випадку загальний кошт натуралізації виносить $7.50.

Питання: Можете пояснити зміст закону стейту Ню Йорк котрий вимагає лікарської посвідки від аплікантів на дозвіл женитьби?

Відповідь: Цей закон, котрий увійшов у життя з днем 1-го липня 1938 року, вимагає від жениxів, щоби при подаванні аплікації на дозвіл женитьби предкладали посвідчення з оглядин кваліфікованого лікаря і переведеного досліду крови. Вислід досліду мусить виказувати, що в крові нема зародків сифілісу, від котрих можна заразитись.

Питання: Чи не роблено тут коли старання за приняття закону для заборони існуючих ріжниць відносно менших заплат робітницям від тих, які дістають робітники?

Відповідь: Такий закон приnято у стейті Мішіґен 1931 року. Платити жінкам меншу заплату ніж чоловікам за однакову працю вважається безправством. Одначе досвід виказує, що дуже тяжко примінювати той закон до практичного життя, тому, що звичайно одні й другі виконують іншого роду працю. Часто тяжко рішити, чи дві особи вживають однакового процесу у виконуванні індустріяльної праці.

Питання: В газетах тепер можна подибати багато дискусії про надходячі правибори. Яких урядників вибиратимуть цієї осени?

Відповідь: Наступні вибори мають вибрати 435 репрезентантів, цебто цілий склад нижчої палати конґресу, а також 44 федеральних сенаторів і 33 ґубернаторів. Крім того будуть вибирати ріжних стейтових та місцевих законодавців і посадників деяких міст.

ФЛІС.

ВИЗНАЧНИЙ ШОФЕР КНЯЗЯ.

Коли шведський князь Бертіль відвідав Фордове Село Ґрінфілд, Мішіґен, Форд возив його у своїм авті зо скорістю 60 миль на годину. Потім князь виїхав автом на пробний шлях і їхав ним 85 миль на годину. На образку Форд виясняє князеві засади свого перегонового самоходу з 1902 року.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

На селянську бурсу.

Отсі громадяни і товариства зложили свої жертви на селянську бурсу ім. Шашкевича в Товмачі, Галичина: члени Т-ва ім. Грушевського, від. 219 У. Н. Союзу в Нюарку, зібрали на листи $41.60. Зібрали: Т. Боднар $8.85, Н. Трач $8, Н. Карз $7.65, Ю. Порохнюк $4.75, В. Вакулінський $3.60, Д. Якимів $2, Н. Боднар $, А. Іванський $1.50, С. Савчин $1.25, В. Стахура $1, П. Дворняк і В. Савчук по 50 ц. Розходу було $1, лишилося чистого доходу $40.60. На ту загальну суму зложили: А. Галелюк $5; Ю. Луців $2; по $1: М. Соколовський, Е. Местон, Т. Боднар, Н. Боднар, П. Псуй, І. Жуховичь, Й. Буката, Г. Стахура, Н. Карз, І. Рутка, П. Зеленський, М. Гира; по 50 ц.: А. Богачик, П. Кецко, Г. Ковадло, В. Собуцький, П. Бугар, П. Дворняк, П. Зелененький, В. Савчук, А. Іванський, Д. Якимів, Д. Амлін, С. Бариш, Г. Залипський, М. Кохман, І. Лисак, Д. Маґусяк, Ю. Парохняк, В. Войбіц, І. Фрідман, І. Кукан, Г. Вейл, І. Серемуля, І. Беретто; І. Мудровський 30 ц.; по 25 ц.: В. Чичота, Т. Р., С. Дворнік, Тишковський, Фрик, Нолтерс Ейл, Н. Тимчишин, М. Каліновський, С. Наконечний, Л. Бабяк, А. Гупало, Т. Юревич, І. Ухман, В. Біловус, Я. Тишковський, В. Вакулінський, С. Корда, Г. Мартиняк, М. Ґестумс, Н. Коритко, В. Раб, Н. Залипка, А. Дурко, В. Яроцький, М. Бубняк, М. Ґалко, Н. Бебече, Т. Ґураль, Ґ. Корбон, С. Марин, С. Зелінський, Ю. Дзюбатий, В. Юрків, О. Онищук, А. Наґуляк, С. Рудий, В. Вовк; дрібними 60 ц.

На іменинах, які справляла укр. прав. громада в Нюарку свому предсідникові парохії, Василеві Ткачові, 14 січня ц. р., зложили: М. Крошник $5; по $2: о. д-р Клодницький, В. Ткач, Й. Буката; по $1: П. Крупніцький, І. Ухман, М. Марків, В. Явдошин, В. Кобрин, В. Коритко, пані Мельник, М. Павлус, Д. Юрів, В. Співак, Ю. Ґой, М. Любинець, І. Жуховичь; по 50 ц.: С. Сосніцький, Й. Воробець; А. Ковадло 30 ц.; по 25 ц.: В. Біловус, панна Сінґалевич, А. Відземок, А. Мудровська, М. Дола, М. Юрів, М. Трач, М. Ганасівський, А. Береслюга, Ева Фарияк, Ч. Домінський. Разом $28.65. Розходу було $2.40. Лишилося $26.25. Вислано через Обєднання $66.61 на призначену ціль.

А. Мудровський, секретар.

———o———

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

Для родини полк. Коновальця.

Дня 3 липня ц. р. в українській гр.-кат. церкві відслужено панахиду за душу бл. п. полк. Е. Коновальця. При тій нагоді переведено збірку для родини покійника. Зложили по $1: С. Криса, Анастасія Криса, Т. Шпить, Ю. Василюка, І. Андибур, Н. Сопко, М. Дмитришин, о. Й. Ганяк; по 50 ц.: М. Ґардиґайло, А. Флис, І. Була; М. Паращак 25 ц.; дрібними $2.40. Разом $12.15, які переслано через Обєднання на призначену ціль.

———o———

БОФАЛО, Н. Й.

На інвалідів.

В неділю, 12 червня ц. р., з нагоди Зелених Свят парох укр. гр.-кат. церкви в Іст Бофало відправив панахиду за поляглих борців за волю України. При тій нагоді переведено збірку на українських інвалідів. Збірка принесла суму $14.50, яку переслано через Обєднання на призначену ціль.

Павло Володка.

———o———

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Т-во ім. Шевченка, 42 від. У. Н. Союзу, ухвалило на своїх піврічних зборах вислати на українських інвалідів у Львові $5. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

Петро Головачук, секр. фін.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(44)

В той час, коли шість дикунів кріпко держали Дика, він з цілих грудей кричав: „Утікай, Док, утікай, бо вони вже ось за корчами. Скачи на дерево поки не пізно". Докові не треба було більше говорити. Страх додав йому сили і він немов вивірка скочив на дерево. Та дикуни вже були недалеко нього і бачили виразно, куди він подався.

Один з дикунів чимскорше підбіг під дерево і на коротку хвилю втупив у Дока свої жорстокі очі. А далі, побачивши перед собою слабого хлопця, він мов малпа скочив і собі на дерево. Док побачив, що біда. Та він рішивсь оборонятися так довго, як довго можливо. Тому почав по галузях дерев чим далі втікати від дикуна.

Розпочалися перегони зо смертю. Док був звинний хлопець. А в обличчі смерти він діставав ще більшої сили. Та, з другого боку, він мав перед собою дикуна, який був заправлений до дряпання по деревах від маленькости. Кінчини дикуна були тверді мов підошва і вони не ранилися легко. В той час Док уже мав у пятах і долонях повно скалок.

Дикун почав чимраз більше перемагати Дока. Він уже з розмахом вимахував своїм дрючком, погрожуючи при першій нагоді розвалити хлопцеві голову. Прискочивши до грубезного пня, Док побачив, що далі йому нікуди втікати. Він знайшовся, наче схоплений у лапку звір. А перед ним зо зловіщо радими очима звільненим темпом зближався до нього дикун.